

***udalostí v oblasti hybridných hrozieb,
ktoré hýbali Slovenskom v roku 2024***

V uplynulom roku sa Slovensko ocitlo v epicentre hybridného pôsobenia, ktoré systematicky testovalo odolnosť našej krajiny voči dezinformáciám, škodlivému zahraničnému vplyvu a polarizácii spoločnosti.

Cieľom tejto správy je predstaviť desať kľúčových udalostí, ktoré zásadne ovplyvnili bezpečnostné prostredie Slovenska v kontexte hybridných hrozieb. Zároveň správa poskytuje pohľad aj na pozitívne kroky, ktoré boli podniknuté na zvýšenie odolnosti Slovenska voči týmto hrozbám a upozorňuje na oblasti, ktoré je potrebné sledovať v roku 2025.

1. Degradácia obranných mechanizmov

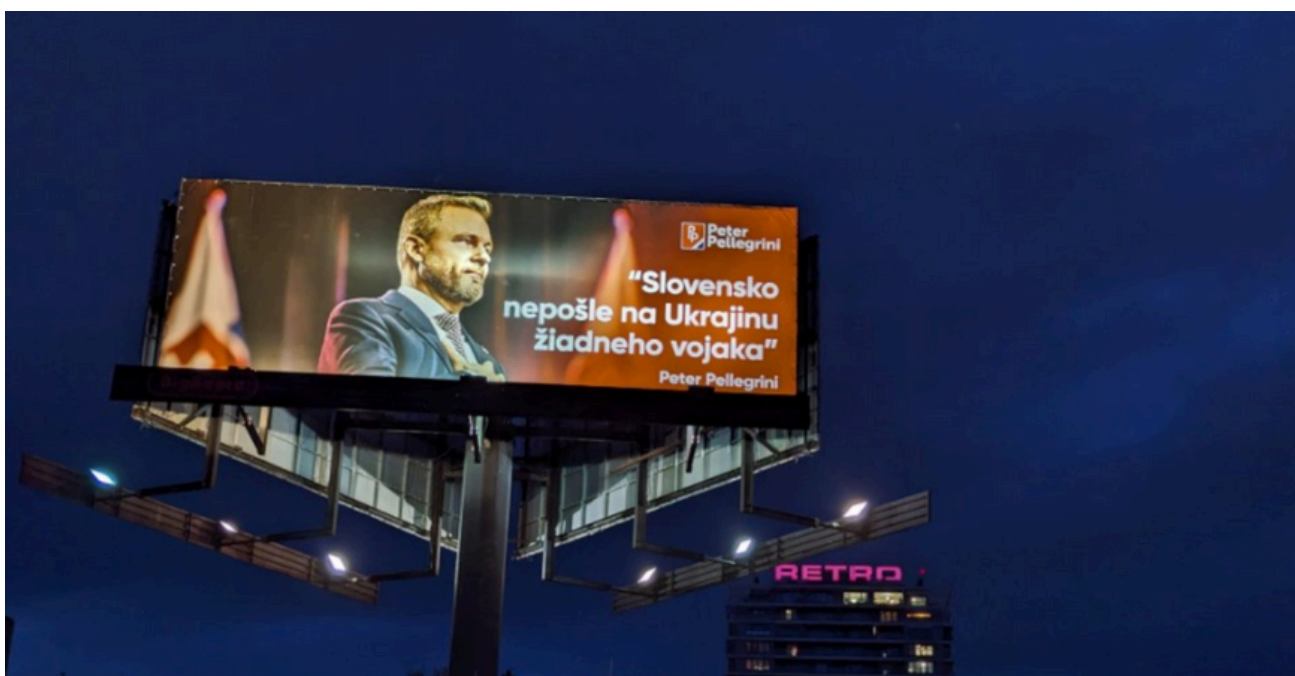
Slovenská republika sa začala problematikou hybridných hrozieb a strategickej komunikácie zaoberať pomerne neskoro v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ. Až projekt financovaný z prostriedkov EÚ v rokoch 2022 a 2023 umožnil vznik nových a posilnenie existujúcich špecializovaných útvarov, predovšetkým na ministerstvách vnútra, obrany, zahraničných vecí a na Úrade vlády. Situácia sa však po parlamentných voľbách v septembri 2023 výrazne zmenila. V priebehu roka 2024 došlo k postupnej redukcii odborného personálu, rušeniu alebo zmene zamerania viacerých útvarov a celkovému oslabeniu prístupu štátu k riešeniu tejto dôležitej bezpečnostnej problematiky. Pozitívnou výnimkou v tejto oblasti je ministerstvo školstva, kde sa agendou hybridných hrozieb zaoberajú odbor strategických priorít a úvar strategickej komunikácie. Ministerstvo si vo svojich strategických dokumentoch okrem iného stanovilo cieľ monitorovať hybridné hrozby v sektore vzdelávania, výskumu a vývoja a vydávať odporúčania na zvyšovanie odolnosti voči týmto hrozbám.

Nevyhovujúci celkový stav riešenia tejto problematiky pravdepodobne oslabí odolnosť štátu a spoločnosti voči hybridným hrozbám. Dôsledkom bude najmä zníženie dôvery verejnosti v štátne inštitúcie, prehĺbovanie polarizácie spoločnosti a oslabenie efektívnosti rozhodovacích procesov štátu. Napriek výnimke ministerstva školstva, zodpovednosť za riešenie problematiky hybridných hrozieb ostala prevažne na angažovanosti občianskej spoločnosti.

2. Strašenie vojnou a iné polarizujúce naratívy

Najvýraznejším prejavom hybridného pôsobenia na Slovensku bola prehlbujúca sa polarizácia spoločnosti. Hoci časť politikov deklarovala potrebu upokojenia verejnosti, mnohí svojimi vyjadreniami, aktivitami a šírením ruskej propagandy napätie ešte viac eskalovali. K hlavným udalostiam, ktoré prispeli k polarizácii, patrilo strašenie mobilizáciou a vojnou počas prezidentskej kampane.

Ďalším významným faktorom bolo systematické napádanie mimovládnych organizácií a kultúrnej obce s cieľom oslabiť dôveru v občiansku spoločnosť. Situáciu tiež zhoršilo vystúpenie predsedu vlády v propagandistickej relácii ruskej štátnej televízie, a najmä jeho osobná návšteva Ruska, ktoré označuje Slovensko a jeho spojencov za nepriateľov. Podobne polarizujúce reakcie vyvolalo aj podpísanie strategického partnerstva s Čínou. Kontroverzie vyvolala taktiež „správa“ splnomocnenca vlády o manažovaní pandémie COVID-19, ako aj návšteva slovenských politikov v Rusku, ktorá následne prispela k šíreniu proruskej propagandy.

Billboard počas prezidentskej kampane v roku 2024, zdroj: Denník N

Takéto udalosti ešte viac prehĺbili rozdiely v slovenskej spoločnosti, čo v súčasnej zhoršenej bezpečnostnej situácii nebezpečne oslabuje hľadanie konsenzu v dôležitých otázkach, ako aj schopnosť štátu efektívne sa rozhodovať.

3. Zbližovanie s diktátorskými režimami

Premiér SR Robert Fico vystúpil v októbri v ruskej štátnej televízii Rossija 1, kde opakoval prokremel'ské naratívy. Kritizoval sankcie voči Rusku, podporu Západu pre Ukrajinu, obvinil západné štáty z prekazení mierových rokovaní a vyjadril nesúhlas voči ukrajinskému vstupu do NATO. Premiér zavŕšil rok návštevou Moskvy, kde sa osobne stretol s Putinom za účelom rokovania o dodávkach plynu, pričom závery z ich spoločného rokovania neboli zverejnené. Počas roka sa uskutočnili stretnutia ministra zahraničných vecí Blánára s ruským ministrom Lavrovom, návšteva ministerky hospodárstva Sakovej v Petrohrade a viaceré individuálne cesty europoslancov a poslancov mimoparlamentných strán do Ruska.

Tieto návštevy často sprevádzali vyjadrenia, ktoré vyzdvihovali bohatstvo a úroveň rozvoja Ruska. Na jeseň taktiež došlo k uzavretiu strategického partnerstva s Čínou počas návštevy slovenskej vládnej delegácie, čo bude obnášať okrem iného aj spoluprácu na strategických projektoch na Slovensku.

Šírenie prokremel'ských naratívov a verejná podpora autoritárskych režimov ohrozuje bezpečnosť Slovenska na viacerých úrovniach. Posilňuje ruský vplyv v informačnom priestore a znižuje schopnosť krajiny čeliť hybridným hrozbám a dezinformáciám. Verejné vyjadrenia glorifikujúce autoritárske režimy polarizujú spoločnosť, čo môže viesť k politickej nestabilite a oslabeniu sociálnej súdržnosti. Strategická spolupráca s Čínou môže znamenať riziko pre kľúčovú infraštruktúru Slovenska a zvýšenie závislosti od krajiny, ktorá sleduje svoje geopolitické záujmy. Tieto kroky zároveň oslabujú dôveru spojencov v rámci EÚ a NATO a poškodzujú obraz Slovenska ako spoľahlivého partnera.

Dnes som sa v Moskve pracovne stretol s prezidentom RF V. Putinom. Znova pripomínam, že presadzujem suverénnu politiku na všetky štyri strany. Najvyšší predstavitelia EÚ boli o mojej ceste a jej účele informovaní už v piatok. Moje dnešné stretnutie bolo reakciou na ukrajinského prezidenta V. Zelenského, ktorý mi vo štvrtok na moju osobnú otázku odpovedal, že je proti akémukoľvek tranzitu plynu cez Ukrajinu na naše územie. Ukrajinský prezident je rovnako za sankcie proti rusk... [See more](#)

Príspevok na sociálnej sieti o návšteve premiéra v Rusku, zdroj: Facebook

4. Cílené podkopávanie dôveryhodnosti spojencov

Počas celého roku 2024 sa v slovenskom informačnom priestore, najmä na sociálnych sieťach, objavovali príspevky napádajúce spojencov Slovenska v EÚ a NATO. Najviac rezonovala kritika západných krajín za ich prístup k vojne Ruska na Ukrajine, kde USA a NATO sú vykresľovaní ako hlavní iniciátori konfliktov. Zároveň boli predstavitelia EÚ a členovia europarlamentu prezentovaní ako militaristi a vojnoví štváči, ktorí nás chcú zatahnúť do vojny s Ruskom. Veľký ohlas zaznamenalo povolenie Ukrajine používať rakety dlhšieho doletu (napr. ATACMS), vykresľované ako eskalačný faktor, ktorý údajne zvyšuje riziko jadrového konfliktu. EÚ bola okrem podpory Ukrajine pravidelne kritizovaná kvôli migračnej politike, agende Green Dealu a podpore elektromobility. Počas celého roku bol prejavovaný výrazný nesúhlas so sankciami voči Rusku, ktoré boli označované ako škodlivé pre Slovensko, prebiehali dokonca výzvy k podpísaniu petície za ich zrušenie.

Takéto masívne šírené naratívy výrazne podkopávajú dôveryhodnosť partnerov v EÚ a NATO. Často sú sprevádzané alternatívnou víziou geopolitického usporiadania, kde by sa Slovensko viac orientovalo na Rusko a jeho spojencov. Mnohé príspevky vykresľujú EÚ ako inštitúciu odtrhnutú od reality, ktorá nepodporuje svojich občanov, čo spôsobuje rast euroskeptických nálad a prispieva k polarizácii slovenskej spoločnosti.

5. Snahy o oslabenie občianskej spoločnosti

V priebehu roka 2024 čelila občianska spoločnosť na Slovensku systematickému znižovaniu dôveryhodnosti prostredníctvom obvinení zo strany vládnych politikov a dezinformačných kampaní. Útoky zahŕňali tvrdenia o zneužívaní štátnych a európskych fondov, údajných prepojeniach na zahraničné záujmy, či manipulovaní politiky neziskovými organizáciami na úkor Slovenska. Medzi typické naratívy patrilo obviňovanie neziskových organizácií bez podložených dôkazov, vrátane útokov namierených voči lídrovi opozičnej strany Michalovi Šimečkovi. Tieto kampane podkopávali dôveru v organizácie zamerané na kultúru, občianske práva a demokraciu a oslabovali ich spoločenskú podporu šírením tvrdení, že údajne pôsobia v neprospech Slovenska.

Nebezpečenstvo tohto trendu spočíva v niekoľkých oblastiach. Takéto útoky môžu demotivovať jednotlivcov angažujúcich sa v občianskej spoločnosti a vytvárať prostredie strachu spojené s osobnou diskreditáciou a zastrašovaním. Spochybňovanie občianskej spoločnosti oslabuje dôveru verejnosti voči organizáciám, ktoré sa zaoberajú dôležitými témami, ako sú ochrana životného prostredia alebo ľudské práva. Tieto útoky často predstavujú súčasť širšej stratégie zameranej na oslabenie kontrolných mechanizmov voči politickej moci. Dezinformácie o mimovládnych organizáciách môžu byť zároveň nástrojom hybridných hrozieb, ktorých cieľom je polarizovať spoločnosť a podkopat demokratické hodnoty.

6. Činnosť ruskej ambasády z perspektívy národnej bezpečnosti

V roku 2024 pokračovala ruská ambasáda v nenápadnom ovplyvňovaní verejnej mienky na Slovensku prostredníctvom tzv. mäkkého vplyvu. Príkladom bola ponuka pre blogerov, ktorí sa venujú vzdelávacím alebo politickým témam a majú možnosť cestovať po Rusku. Veľvyslanectvo takisto propagovalo účasť na konferenciách a vzdelávacích pobytoch v Rusku, určených nielen pre študentov, ale aj pre mladých diplomatov a úradníkov. Ruská ambasáda tiež organizovala prednášky v Ruskom dome v Bratislave a návštevy veľvyslanca na vzdelávacích inštitúciách po celom Slovensku. Počas knižného veľtrhu v Bratislave sa uskutočnilo slávnostné otvorenie stánku „Knihy z Ruska“, na ktorom sa zúčastnili významní predstavitelia vrátane veľvyslanca I. Bratčíkova a osobitného predstaviteľa prezidenta Ruskej federácie pre medzinárodnú kultúrnu spoluprácu M. Švydkého. Medzi spoluorganizátormi stánku bol aj Prekladateľský inštitút (Institút preвода) so sídlom v Moskve, ktorého zakladateľom je aj ruská propagandistická televízia Russia Today. Účasť tohto inštitútu bola priamo podporená ruským ministerstvom digitálneho rozvoja, spojov a masmédií.

Snímok príspevku na sociálnej sieti facebook o otvorení stánku Knihy z Ruska, zdroj: Facebook

Hoci sú takéto kroky pre ambasády bežné, v prípade Ruska predstavujú riziko, pretože krajina naďalej považuje Slovensko za nepriateľský štát. V minulosti boli odhalené protištátne aktivity ruskej vojenskej rozviedky, ktoré prebiehali pod krytím ruskej ambasády. Vzdelávacie a kultúrne programy môžu byť využívané ako súčasť širšej stratégie nepriateľského štátu, ktorá kombinuje vojenské, politické, ekonomické, informačné a kybernetické nástroje s cieľom podkopávať stabilitu a suverenitu štátov. Tieto aktivity môžu slúžiť na nábor pre spravodajské účely, šírenie dezinformácií alebo formovanie budúcich lídrov s prokremel'skými postojmi.

7. Slovenské telegramové kanály v službách ruskej propagandy

Po invázii Ruska na Ukrajinu v roku 2022 došlo na Slovensku k výraznému nárastu šírenia proruských dezinformácií, najmä prostredníctvom platformy Telegram. V roku 2024 boli identifikované viaceré siete aktívne šíriace ruský obsah a propagandu na Slovensku. Jedným z príkladov je skupina ôsmich kanálov, ktoré systematicky preberajú obsah z ruských propagandistických zdrojov, ako sú RIA Novosti či ruské veľvyslanectvo na Slovensku. Tieto slovenské kanály od roku 2022 publikovali viac ako 45 000 správ pochádzajúcich z ruských zdrojov. Ich témy sa sústreďujú na diskreditáciu Ukrajiny, EÚ a NATO, pričom súčasne vykresľujú Rusko ako ochrancu tradičných hodnôt. Podobne bol kanál TVOTV.sk identifikovaný ako nástroj ruskej propagandy, ktorý koordinovane šíri proruské naratívy v medzinárodnom priestore prostredníctvom koordinácie deviatich telegramových kanálov.

Takéto príklady koordinovaného šírenia obsahu predstavujú významnú bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko, pretože prispievajú k polarizácii spoločnosti a môžu oslabovať ukotvenie Slovenska v EÚ a NATO. Šírenie propagandy a dezinformačných naratívov zároveň znižuje odolnosť spoločnosti voči bezpečnostným hrozbám, čo môže mať závažné dôsledky pre politickú stabilitu a bezpečnosť Slovenska. Navyše, prepojenie slovenských a medzinárodných kanálov spolu s existenciou koordinovaných sietí poukazuje na širšiu stratégiu Ruska, ktorá má za cieľ podkopávať demokratické hodnoty a posilňovať proruské postoje nielen na Slovensku, ale aj v celom regióne strednej Európy.

8. Snahy o oslabenie občianskej spoločnosti

V októbri 2024 rezonovala kauza spojená so spoločnosťou AllatRa, známou aj ako Tvorivá Spoločnosť. Českú novinárku Kristinu Cirokovú z portálu Seznam Zprávy, vyšetrovala žilinská prokuratúra v súvislosti s jej reportážou o sektách, konkrétne o vodcovi AllatRy. Ten je stíhaný na Ukrajine za prokremelskú propagandu a schvaľovanie vojny a údajne sa skrýva na Slovensku. Novinárka zverejnila, že ju prokuratúra vyšetrovala za údajnú propagáciu ideológie antikultových hnutí. Zistenia médií odhalili, že prípad viedla prokurátorka, ktorá v minulosti aktívne agitovala za AllatRu. Po zverejnení okolností a absurdnosti stíhania Generálna prokuratúra SR zastavila stíhanie novinárky. Médiá následne odhalili ďalšie pôsobenie prívržencov AllatRy v spoločnosti vrátane štátnej správy.

Potvrdené prepojenie AllatRy s proruskou propagandou, jej prenikanie do spoločnosti a vplyv na verejné inštitúcie znižujú odolnosť Slovenska voči zahraničným manipuláciám. Pozitívne je, že štát na zverejnené skutočnosti reagoval.

9. Šírenie propagandy medzi mladými

Na základnej škole v Nitre sa v septembri uskutočnila aktivita pre žiakov, kde bola prezentovaná “dôležitosť mieru a skúsenosti z vojenských misií” bývalého príslušníka ozbrojených síl SR. Súčasťou podujatia bola aj výstava venovaná 80. výročiu SNP, ktorú pripravilo občianske združenie Slavica, a ktorá bola zneužitá na proruskú propagandu. Združenie Slavica sa prezentuje ako združenie, ktoré sa zaoberá históriou slovanstva a Slovenska. Vo svojich príspevkoch však prezentuje rôzne konšpiračné teórie, ako napríklad teóriu o stále prebiehajúcej genocíde Slovanov. Jeho zakladateľ bol súčasťou návštevy v Moskve, kde sa stretol so zástupcami média Sputnik, ktoré bolo Európskou úniou zaradené na sankčný zoznam z dôvodu šírenia dezinformácií a manipulácie informácií.

Záber z besedy v nitrianskej škole, zdroj: mynitra.sme.sk

Táto výstava bola označená ministerstvom školstva ako aktivita, ktorá skresľuje historické fakty, pričom ich vykresľuje nekriticky a jednostranne, a školám odporučilo podobné aktivity neorganizovať. Zároveň ministerstvo aktívne avizovalo opatrenia na predchádzanie takýmto hrozbám v budúcnosti. Tento incident je ukážkou toho, ako hybridné pôsobenie môže prenikať aj do oblastí, ktoré by mali byť neutrálne a apolitické, ako je napríklad vzdelávací proces na školách.

10. Konšpiračné tvrdenia vo vládnej správe o pandémii

Splnomocnenec vlády pre pandémiu Peter Kotlár predstavil začiatkom októbra 2024 správu o riadení a manažovaní zdrojov počas pandémie COVID-19. Napriek očakávaniam správa neponúkla analýzu procesov riadenia, ale zamerala sa na kontroverzné témy. Vo svojom vystúpení Kotlár odkazoval na tvrdenia amerického lekára Richarda Fleminga, konšpirátora odsúdeného v USA za podvod, ktorý koronavírus prirovnal k biologickej zbrani vytvorenej v čínskom laboratóriu s podporou USA. Kotlár okrem iného bez dôkazov tvrdil, že vírus SARS-CoV-2 bol vytvorený umelo a zámerne rozšírený počas armádnych olympijských hier vo Wuchane v roku 2019. Zopakoval aj nepravdivé tvrdenia o pokračovaní výskumu koronavírusu v ukrajinských laboratóriách financovaných Spojenými štátmi americkými, pričom tieto konšpiračné teórie už boli mnohokrát objasnené. Kotlár dodal, že Ruská federácia deklarovala, že disponuje dôkazmi o týchto biolaboratóriách, a podľa neho je to teda fakt. K jeho ďalším tvrdeniam o tom, že nezaočkovaní ľudia by mohli počas krvnej transfúzie nedobrovoľne dostať očkovaciu látku, sa vyjadřila aj Národná transfúzna služba, ktorá „*takéto vyjadrenia považuje za nezodpovedné a potenciálne ohrozujúce poskytovanie zdravotnej starostlivosti*”.

Nepodložené informácie, ktoré Kotlár použil na podporu záverov svojej správy, utajovanie osôb, ktoré sa na jej príprave podieľali, a jeho dlhodobé pôsobenie na slovenskej konšpiračnej scéne vzbudzujú vážne pochybnosti dôveryhodnosti predloženej správy. Tým, že Peter Kotlár zastáva oficiálnu funkciu splnomocnenca vlády, stáva sa negatívnym príkladom kritického myslenia a zároveň ukážkovým príkladom občana SR podliehajúceho konšpiráciám a neschopného odolávať propagande nepriateľského štátu.

Na čo sa zameriame v roku 2025?

Aj v roku 2025 budeme systematicky sledovať a vyhodnocovať udalosti, ktoré nesú znaky hybridného pôsobenia voči Slovensku. Zameriame sa predovšetkým na stav špecializovaných útvarov štátnej správy zaoberajúcich sa hybridnými hrozbami a strategickou komunikáciou, ako aj na proces prípravy, schvaľovania a implementácie relevantných strategických dokumentov.

Pozornosť budeme venovať aj ďalším nástrojom hybridného pôsobenia, ako sú informačné operácie, šírenie propagandy, využívanie ekonomických závislostí, nevýhodné strategické investície či škodlivý kultúrny vplyv. Najdôležitejším aspektom však zostáva reakcia štátu na tieto hrozby a jeho schopnosť efektívne čeliť hybridnému pôsobeniu.